

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN ESIOPETUKSEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

VANTAAN KAUPUNKI

2023

**Vantaa
Vanda**

Sisällys

Johdanto	3
1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista	4
1.1 Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta	4
1.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista	6
2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto	7
2.1 Näkökulmia esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseen	7
2.2 Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiopetuksessa	9
2.3 Yksikkökohtaisten opiskeluhooltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	9
Yksikkö YHR (esiopetusyksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä)	10
Pienalue YHR	10
Kaupunki YHR	11
3. Yksilökohtainen opiskeluhoolto	11
3.1 Lapsen ohjaaminen opiskeluhohtopalveluihin	11
3.2 Monialainen asiantuntijaryhmä	12
3.3 Yksilökohtainen Opiskeluhooltokertomus	12
3.4 Erityisruokavalion tai lääkityksen käytänteet	13
4. Yhteistyö lasten ja heidän perheidensä, esiopetuksessa työskentelevien sekä muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	13
4.1 Osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhohtosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa	13
4.2 Esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	14
4.3 Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	14
4.4 Yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	15
4.5 Opiskeluhoollosta tiedottaminen	16
5. Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	16
5.1 Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	16
5.2 Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)	17

JOHDANTO

Vantaan kaupungin esiopetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on tarkoitettu tukemaan opiskeluhoollon toteuttamista esiopetuksessa. Opiskeluhoitosuunnitelma koskee esiopetuksen lisäksi perusopetukseen valmistavaa opetusta 6-vuotiaiden lasten osalta. Suunnitelma on ennen kaikkea johtamisen väline esiopetuksen hyvinvointityössä. Opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon luvun Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelmassa. Esiopetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu yhteistyössä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa.

Esiopetuksen opiskeluhoollossa otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus ja se toteutetaan Vantaan kaupungin ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä. Opiskeluhoitotyön tavoitteena on edistää ja ylläpitää jokaisen lapsen hyvää oppimista, psyykkistä, fyysistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia sekä tarjota lapselle opiskeluhoolto, jota esiopetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhdessä lasten ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Esiopetusryhmissä työskentelevän henkilöstön työn tukena opiskeluhoollon toteuttamisessa toimii Esiopetuksen opiskeluhoollon käsikirja. Siinä kuvataan konkreettisesti tämän suunnitelman mukaiset esiopetuksen opiskeluhoollon käytänteet, prosessit ja käytössä olevat työkalut. Käsikirja on laadittu yhteistyössä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa ja se tarkistetaan vuosittain.

Tekstit esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista (2014) ovat valkoisella taustalla ja Vantaan tarkennukset sinisellä taustalla.

1. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA OPISKELUHUOLTOPALVELUISTA

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin esiopetusyksiköltä. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden lasten ja esiopetusyksiköiden tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjässä.

1.1 ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi esiopetusyksiköiden määrä ja esiopetuksen lapsimäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa huomioidaan lisäksi esimerkiksi tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttotasaisten lasten lukumäärät ja osuudet.

Vantaan esiopetuksen opiskeluhuollon kokonaistarpeen arvioinnissa hyödynnetään painokertoimilla yksikkötasoisesti esiopetuksen lapsimäärää, yksikön tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten sekä vieraskielisten lasten määrää. Arvio tehdään yhteistyössä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa ja se tarkistetaan tarvittaessa. Arvio kootaan Vantaan kaupungin ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteiselle työskentelyalustalle (Excel), jossa tiedot ovat luontevasti molempien saatavissa. Hyvinvointialue ilmoittaa samalle työskentelyalustalle arvion käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013/1287) mukaan yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023) mukaan suositeltu lapsimäärä lastenneuvolassa terveydenhoitajalla on 320 lasta ja lääkäriellä 2 270 lasta. Arviossa on käytetty Keravan kaupungin kanssa yhdessä sovittuja painokertoimia.

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta on koosteena kuvissa 1-5.

Vantaa, esiopetus	Pohjatiedot *			
Painokertoimet	1	0,3	0,5	0,5
Päiväkodin nimi	Oppilaita	erityisen ja tehostetun tuen oppilaita	vammaisopetuksen oppilaita	äidinkieli jokin muu kuin suomi tai ruotsi
Vantaa yhteensä	2475	378	40	921

Kuva 1. Pohjatiedot

Pisteet resurssilaskentaa varten pohjatietojen ja painokertoimien perusteella					
Päiväkodin nimi	Pisteet oppilaista	Lisäpisteet erityisen tuen oppilaista	Lisäpisteet vammaisopetuksen oppilaista	Lisäpisteet äidinkieli jokin muu kuin suomi tai ruotsi	Yhteensä
Vantaa yhteensä	2475	114	20	460	3069

Kuva 2. Pisteet resurssilaskentaa varten pohjatietojen ja painokertoimien perusteella

Opetuksen järjestäjän arvio opiskeluhoitopalvelujen tarpeesta				
Mitoitus	320	2270	670	780
Vantaa	Terveystieteiden	Lääkäri	Kuraattori	Psykologi
Arvio opiskeluhoitopalvelujen tarpeesta	9,6	1,3	4,6	3,9

Kuva 3. Opetuksen järjestäjän arvio opiskeluhoitopalveluiden tarpeesta

1.2 ARVIO KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA OPISKELUHUOLTOPALVELUISTA

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhohtopalvelujen ammattilaisten (ikäryhmälle tarkoitettut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

Opiskeluhohtopalvelujen tarpeen arvioinnissa on huomioitu painokertoimilla seuraavat tekijät: arviot esiopetusyksiköiden lapsimäärästä sekä tehostetun ja erityisen tuen, vammaisopetuksen ja vieraskielisten lasten määrästä.

Opetuksen järjestäjän arvio käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista				
Mitoitus	320	2270	670	780
Vantaa	Terveystenhoitaja	Lääkäri	Kuraattori	Psykologi
Opiskeluhohtoon varattu resurssi	*	*	4	4
Toteutunut resurssi (02/2023)	*	*	3,8	3,6

*Esiopetusikäisiä lapsia Vantaalla on vuosittain noin 2500. Terveystenhoitaja tapaa kaikki esiopetusikäiset lapset terveystarkastuskäynnillä sekä tarvittaessa yksilöllisillä lisäkäynneillä. Terveystarkastuksen pituus on pääsääntöisesti 60min. Lisäksi terveystenhoitaja osallistuu tarvittaessa yksilökohtaiseen opiskeluhohtoon sekä sopimuksen mukaisesti yhteisöllisen opiskeluhohton tapaamisiin.

Kuva 5. Opetuksen järjestäjän arvio käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista

Huoltajien näkökulma

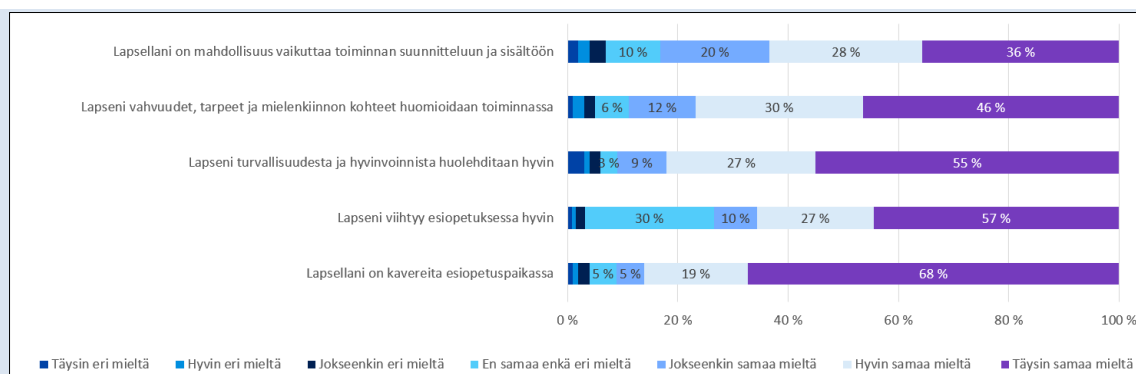
Kun 6-vuotiaiden lasten huoltajilta kysyttiin pääkaupunkiseudun asiakaskyselyssä (PKS-kysely 2022) lapsen hyvinvointiin liittyviä kokemuksia, vastauksista muodostui seuraava kuva:

Enemmistö huoltajista oli täysin samaa, hyvin samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että:

- lapsella on kavereita esiopetuspaikassa (92%)
- lapsi viihtyy esiopetuksessa hyvin (94%)
- lapsen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehditaan hyvin (91%)
- lapsen vahvuudet, tarpeet ja mielenkiinnon kohteet huomioidaan toiminnassa (88%)
- lapsella on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja sisältöön (84%)

Kuitenkin osa huoltajista kertoi olevansa jokseenkin eri, hyvin eri tai täysin eri mieltä siitä, että:

- lapsella on kavereita esiopetuspaikassa (4%)
- lapsi viihtyy esiopetuksessa hyvin (4%)
- lapsen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehditaan hyvin (6%)
- lapsen vahvuudet, tarpeet ja mielenkiinnon kohteet huomioidaan toiminnassa (5%)
- lapsella on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja sisältöön (7%)

Kaavio 1. Vantaalaisten esiopetusikäisten lasten huoltajien vastaukset lapsen hyvinvointiin liittyvien kysymysten osalta (Pääkaupunkiseudun asiakaskysely 2022)

Henkilöstön näkökulma

Esiopetusryhmien opettajien ajatuksia lapselle hyvästä esiopetuspäivästä kuultiin Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelman päivityksen 2023 yhteydessä. Lapsen kannalta onnistunut päivä edellyttää esiopetuksen henkilöstöltä joka päivä työtä seuraavien kokonaisuuksien parissa:

- Turvallisuus ja hyvinvointi
- Vuorovaikutus
- Leikki, liikkuminen ja oppiminen
- Yhteistyö huoltajien kanssa

Kokonaisuuksia on avattu tarkemmin seuraavassa kuvassa:

Kuva 8. Miten onnistumme esiopetusryhmässäsi tänään? (Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelman päivitysprosessi 2023)

2.2 YHTEISÖLLISEN OPISKELUHUOLLON TOIMINTATAVAT ESIOPETUKSESSA

Vantaalla esiopetuksen yhteisöllistä opiskeluhoitoa kehitetään yhdessä esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön, lasten, huoltajien ja moniammatillisten yhteistyötahojen kanssa osana varhaiskasvatuksen toimintayksikön hyvinvointityön kokonaisuutta. Vantaan esiopetuksessa yhteisöllinen opiskeluhoito perustuu inklusiiviseen arvoperustaan ja sen toteuttaminen on jokaisen esiopetuksessa työskentelevän yhteinen tehtävä.

Yhteisöllisyyden, positiivisen yhdessä toimimisen ja oppimisen toimintakulttuurin sekä lasten ryhmään kuulumisen tunteen ja osallisuuden vahvistaminen on koko esiopetusvuotta läpäisevä prosessi. Lisäksi Vantaalla näkyvä kielten, kulttuurien ja katsomusten moninaisuus nähdään vantaalaisessa esiopetuksessa arvokkaana ominaispiirteenä.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapoja ja yhteisöllisyyttä tukevan toimintakulttuurin rakentamista kuvataan ja ohjeistetaan esiopetuksen henkilöstölle suunnatussa Esiopetuksen opiskeluhoollon käsikirjassa (esim. poissaoloihin puuttumisen ohjeistus).

2.3 YKSIKKÖKOHTAISTEN OPISKELUHUOLTORYHMIEN JOHTAMINEN, KOKOONPANO JA TOIMINTATAVAT

Vantaan esiopetuksessa yhteisöllisen opiskeluhoollon kokonaisuuteen kuuluvat yksikkökohtaiset, pienaluekohtaiset ja kaupunkitasoiset rakenteet. Näissä rakenteissa ei käsitellä yksittäisten lasten asioita. Vantaalla opiskeluhoitoryhmiä kutsutaan yhteisöllisiksi hyvinvointiryhmiksi (YHR).

Yksikkö YHR	Yksikkökohtainen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteisöllinen hyvinvointiryhmä
Pienalue YHR	Pienaluekohtainen esiopetuksen yhteisöllinen hyvinvointiryhmä
Kaupunki YHR	Kaupunkikohtainen varhaiskasvatuksen hyvinvointityön ja esiopetuksen opiskeluhuollon verkostoilmapäivä

Yksikkö YHR (esiopetusyksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä)

Jokaisessa toimintayksikössä toimiva johtoryhmä muodostaa yksikkö YHR:n. Yksikkö YHR:n tehtävänä on huolehtia esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumisesta ja opiskeluhuollon koordinoimisesta osana yksikön hyvinvointityön kokonaisuutta. Ryhmään kuuluvat esiopetusryhmien opettajien lisäksi edustajat jokaisesta ryhmästä sekä yksikkökohtaisesti päiväkodissa työskentelevää muuta henkilökuntaa, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajia.

Toimintavuoden ensimmäiseen yksikkö YHR:n tapaamiseen kutsutaan mukaan esiopetuksen psykologi ja kuraattori (kartoituskäynti). Tapaamisen tarkoituksena on kartoittaa esiopetusryhmän tilannetta ja opiskeluhuollollista tarvetta sekä perehdyttää henkilöstöä käytettävissä oleviin opiskeluhuollon palveluihin. Käynnin aikana esille nousseet teemat ja ilmiöt suuntaavat esiopetuksen yhteisöllistä opiskeluhoitoryötä ja yksikkö YHR:n toimintaa. Suunnitteluvastuu yksikkö YHR:n toiminnasta on päiväkodin johtajalla. Yksikkö YHR kokoontuu tarpeen mukaan osana toimintayksikön johtoryhmän toimintaa teemakokouksina. Opiskeluhuollon henkilöstöä voidaan kutsua tarvittaessa yksikkö YHR:n tapaamisiin esiopetuksessa esille nousseiden ilmiöiden käsittelyyn.

Pienalue YHR

Pienalueilla kokoontuviin pienaluetasoisin yhteisöllisiin hyvinvointiryhmiin kuuluvat lähialueen päiväkotien johtajat kunnallisista ja yksityisistä päiväkodeista, esiopetusryhmien opettajien edustus jokaisesta esiopetusta järjestävästä varhaiskasvatuksen toimintayksiköstä, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja sekä huoltajien edustaja. Huoltajien edustaja valitaan pienalueen toimintayksiköiden asiakasperheiden keskuudesta. Ryhmään voidaan kutsua lisäksi koulun edustaja tai ulkopuolisia asiantuntijoita pitämään esimerkiksi alustusta tietyistä aiheista.

Pienalue YHR:t keskittyvät ennaltaehkäisevään ja hyvinvointia edistävään työhön. Pienalue YHR-työskentelyn myötä hyvinvointityö laajenee toimintayksikön lisäksi pienalueen varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden, opiskeluhuollon henkilöstön sekä perusopetuksen väliseksi. Se mahdollistaa ajankohtaisten alueellisten ilmiöiden käsittelyn opiskeluhuollon näkökulmasta. Sisällön suunnittelusta vastaavat puheenjohtajana toimiva päiväkodin johtaja yhteistyössä psykologin, kuraattorin ja terveydenhoitajan kanssa. Sisältö suunnitellaan jokaisen ammattilaisen tarpeita vastaavaksi ja toisaalta jokaisen ammatillista osaamista hyödyntäen.

Kaupunki YHR

Kaupunki YHR kokoontuu keväisin verkostoiltapäivässä. Se kokoaa Vantaan esiopetuksen ja opiskeluhuollon henkilöstön yhteen ajankohtaisten esiopetusta koskettavien ilmiöiden äärelle yhdessä varhaiskasvatuksen hyvinvointityöhön osallistuvan henkilöstön kanssa. Verkostoiltapäivä vahvistaa esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumista ja henkilöstön osaamista yhteisöllisestä opiskeluhuollosta.

Verkostoiltapäivään kutsutaan kaikki esiopetuksen opiskeluhuollon toteuttamiseen osallistuvat tahot. Verkostoiltapäivän sisällön suunnittelusta vastaavat varhaiskasvatuspäällikkö, varhaiskasvatuksen asiantuntija, kuraattorien ja psykologien sekä neuvola terveydenhoitajien esihenkilöt. Sisällön suunnittelussa hyödynnetään yksikkö ja pienalue YHR:istä esille nousseita ilmiöitä.

3. YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen. Lapsen osallisuus ja toivomukset otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

3.1 LAPSEN OHJAAMINEN OPISKELUHUOLTOPALVELUIHIN

Yksilökohtainen opiskeluhuolto käynnistyy, kun tunnistetaan tarve yksilökohtaisten opiskeluhuollon palveluille lapsen tilanteeseen liittyen. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon palveluja ovat ikäryhmälle suunnatut neuvolan terveydenhoitopalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä tarvittaessa lasta varten koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän palvelut. Tilanteesta keskustellaan huoltajien kanssa. Opiskeluhuollon työntekijöitä voidaan konsultoida joko huoltajien luvalla tai nimettömästi. Myös huoltajat voivat olla suoraan yhteydessä opiskeluhuollon työntekijöihin. Konsultaation jälkeen lapsen asian käsittely jatkuu tarvittaessa monialaisessa asiantuntijaryhmässä tai yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä kuraattorin, psykologin tai terveydenhoitajan kanssa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu esiopetuksessa aina vapaaehtoisuuteen, kuitenkin huomioiden oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013 / 16§) mukaisen velvoitteen ilmoittamisesta. Esiopetuksen henkilöstö on kuitenkin velvollinen ottamaan yhteyttä opiskeluhuollon kuraattoriin tai psykologiin silloin, kun hän toteaa lapsella tai perheellä kyseisten palvelujen tarpeen. Yhteydenotto tehdään yhdessä huoltajien kanssa ja samalla

annetaan kuraattorille tai psykologille tuen tarpeen arvioimiseen tarvittavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä huoltajien kanssa, on huoltajille annettava tieto yhteydenotosta.

3.2 MONIALAINEN ASiantuntijaryhmä

Yksittäisen lapsen asioita käsittelevä monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaiseen harkintaan pohjautuen yksittäisen lapsen tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se esiopetushenkilöstön tai esiopetuksen opiskeluhoitollon edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Pääsääntöisesti tämä henkilö on esiopetusryhmän opettaja, vaikka aloite ryhmän koollekutsumisesta tulisi opiskeluhoitollon henkilöstöltä.

Monialaisessa asiantuntijaryhmässä on esiopetusryhmän edustajan lisäksi vähintään yksi opiskeluhoitollon työntekijä. Asiantuntijaryhmän jäsenet sovitaan tapauskohtaisesti ja heidät kutsutaan ryhmään aina huoltajien luvalla. Lapsi voi olla mukana asioiden käsittelyssä kehitystasonsa mukaisesti. Monialaiseen asiantuntijaryhmään voidaan pyytää esim. lapsen ja perheen kanssa jo työskenteleviä yhteistyötahoja (perheneuvola, lastensuojelu, lastenlääkäri). Myös lapsen ja perheen läheisiä voidaan kutsua ryhmään, jos lapsen huoltajat kokevat sen tarpeelliseksi.

Monialainen asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka on yleensä esiopetusryhmän opettaja. Vastuuhenkilö vastaa ryhmän kokoon kutsumisesta ja huoltajien sekä muun ryhmän tiedottamisesta sekä yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomuksen laadinnasta. Vastuuhenkilö pyytää huoltajien suostumuksen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanoon ennen ryhmän kokoontumista.

Esiopetuksen opiskeluhoitollon käsikirjassa kuvataan ohjeet suostumuksen kirjaamiseen sekä tarkemmat ohjeet monialaisen asiantuntijaryhmän toiminnasta.

3.3 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHOITOKERTOMUS

Monialaisen asiantuntijaryhmän työskentely ja yhdessä sovitut jatkotoimenpiteet lapsen tilanteen kohentamiseksi kirjataan yksilökohtaiseen opiskeluhoitokertomukseen. Vastuuhenkilö, joka on yleensä esiopetusryhmän opettaja, laatii yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomuksen. Opiskeluhoitokertomusta käsitellään ja säilytetään voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti, jota on tarkennettu Esiopetuksen opiskeluhoitollon käsikirjassa. Asiakirjasta annetaan tarvittaessa kopio huoltajille. Päiväkodin johtaja vastaa opiskeluhoitokertomuksen asianmukaisesta säilyttämisestä ja siirtämisestä arkistoitavaksi. Yksilökohtainen opiskeluhoitokertomus on salassa pidettävä asiakirja.

Tarkemmat tiedot henkilötietojen käsittelystä opiskeluhoitollon sekä rekisterinpitäjän, tietosuojavastaavan ja opiskeluhoitokertomuksen vastuuhenkilön yhteystiedot löytyvät Vantaan kaupungin verkkosivuilta.

3.4 ERITYISRUOKAVALION TAI LÄÄKITYKSEN KÄYTÄNTEET

Lapsen tarvitsemasta erityisruokavaliosta tai lääkityksestä huolehtiminen ovat osa esiopetuksen opiskeluhuollon kokonaisuutta. Yhteistyössä lapsen huoltajien ja häntä hoitavan tahon kanssa varmistetaan erityisruokavalion tai lääkehoidon turvallinen toteutuminen lapselle.

Lapsen erityisruokavalion ilmoittamisesta esiopetusryhmään noudatetaan Vantaan varhaiskasvatuksessa käytössä olevaa ohjetta ja ilmoitusta erityisruokavaliosta.

Läkehoidon toteuttamisessa esiopetuspäivän aikana noudatetaan Vantaan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmaan kirjattuja toimintatapoja ja siihen vuosittain päivitettyjä yksikkökohtaisia tarkennuksia. Lisäksi lääkehoitoa tarvitsevan lapsen kohdalta täytetään aina lapsen lääkehoitosuunnitelma ennen lääkityksen aloittamista esiopetuksessa.

4. YHTEISTYÖ LASTEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ, ESIOPETUKSESSA TYÖSKENTELEVIENTEN SEKÄ MUIDEN LASTEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA

Opiskeluhoito on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

4.1 OSALLISUUS OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMISESSA JA YHTEISÖLLISEN OPISKELUHUOLLON TOTEUTTAMISESSA

Esiopetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma tarkistetaan joka neljäs vuosi. Suunnitelman valmisteluprosessissa hyödynnetään lasten, huoltajien ja henkilöstön näkökulmia sekä heiltä kerättyä arviointitietoa (ks. luku 2.1 *Näkökulmia esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseen*).

Yksikkökohtaisen yhteisöllisen opiskeluhoollon ja hyvinvointia edistävän työn suunnittelussa ja arvioimisessa huomioidaan lasten ja huoltajien osallisuus. Esiopetusryhmien toimintaa dokumentoidaan ja tehdään näkyväksi säännöllisesti. Pedagogisen dokumentoinnin kautta

syntyntä tietoa ja esiopetusryhmän toimintasuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita hyödynnetään yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelussa ja arvioinnissa. Toimintasuunnitelmiin kirjattuja toimenpiteitä arvioidaan vuosittain (omavalvonta).

Vanhempainilaisuuksien ja -yhdistysten lisäksi huoltajilla on mahdollisuus osallistua esimerkiksi erilaisiin tapahtumiin ja niiden järjestämiseen. Huoltajien edustajat ovat mukana myös pienalue YHR:issä. Esiopetuksen yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa lapsen huoltajat vastaavat lapsen asioiden käsittelystä. Lapsen tarpeet, toivomukset ja mielipiteet huomioidaan häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa.

Esiopetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatavat laaditaan yhteistyössä esiopetuksen opiskeluhuollon henkilöstön ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa.

4.2 ESIOPETUKSEN JA MUUN HENKILÖSTÖN PEREHDYTYS JA OSAAMISEN VARMISTAMINEN YHTEISÖLLISESSÄ TYÖSSÄ

Päiväkodin johtaja vastaa esiopetuksen henkilöstön perehdyttämisestä yhteisölliseen opiskeluhuoltoon. Kesken esiopetusvuotta tulevien uusien työntekijöiden perehdytykseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Vuosittain elokuun alussa järjestettävissä esiopetuksen infopäivissä tiedotetaan esiopetuksen opiskeluhuoltopalveluista sekä opiskeluhuollon prosesseista. Esiopetuksen psykologit ja kuraattorit tukevat ryhmätasolla esiopetuksen henkilöstön osaamista yhteisöllisessä työssä.

4.3 OPIKSELUHUOLLON MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ TEHOSTETUN JA ERITYISEN TUEN SEKÄ SAIRAALAOPETUKSEN YHTEYDESSÄ

Opiskeluhuolto ja kasvun ja oppimisen tuki limittyvät usein toisiinsa. Kolmiportaisen tuen muotoja pohditaan usein rinnakkain opiskeluhuollon tukitoimenpiteiden kanssa. Opiskeluhuollollisia ja kasvun ja oppimisen tuen asioita säätelevät kuitenkin eri lainsäädännöt. Kasvun ja oppimisen tuen asiat on kuvattu Perusopetuslain 16 ja 17 §:ssä ja opiskeluhuollolliset asiat Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Perusopetuslain ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolain säädökset eroavat toisistaan mm. salassapitoon ja tietojen luovuttamiseen, palveluiden ja tuen vapaaehtoisuuteen sekä lapsen asioiden käsittelyyn liittyvien ryhmien kokoonpanoon liittyvissä asioissa. Yksilökohtaiset opiskeluhuoltopalvelut perustuvat huoltajan suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen. Monialaisiin asiantuntijaryhmiin kutsutaan tarvittavat henkilöt huoltajien suostumuksella. Lapsen tilannetta tulee kuitenkin aina käsitellä kokonaisuutena ja huomioida kaikki hyvinvointiin, kasvuun ja oppimiseen liittyvät asiat. Lapsen kokonaisvaltaisen tuen varmistamiseksi kasvun ja oppimisen sekä opiskeluhuollon asioita voidaan, ja usein kannattaakin, käsitellä samassa tapaamisessa.

Yhteistyötä kasvun ja oppimisen tuesta vastaavan henkilöstön sekä opiskeluhuollon henkilöstön välillä tehdään tehostettuun ja erityiseen tukeen siirryttäessä. Perusopetuslain mukaan tehostettu ja erityinen tuki on käsiteltävä moniammatillisesti opiskelijahuollon kanssa.

Sairaalaopetuksessa lapsella on oikeus opiskeluhuollon palveluihin Vantaalla. Näissä tilanteissa opiskeluhoito ja tuen kokonaisuus suunnitellaan lapsen tarpeen mukaan yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa.

- Varhaiskasvatuksen tuen käsikirjassa kuvataan tehostetun ja erityisen tuen moniammatillisen käsittelyn prosessi esiopetusta edeltävänä keväänä.
- Esiopetuksen opiskeluhuollon käsikirjassa kuvaan tehostetun ja erityisen tuen moniammatillisen käsittelyn prosessi esiopetuksen aikana.
- Eskarista Ekalle -ohjeessa kuvataan erityisen tuen moniammatillisen käsittelyn prosessi koulua aloittamista varten.

4.4 YHTEISTYÖ ESIOPETUKSEN JA MUIDEN LASTEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA

Yhteisöllisessä hyvinvointityössä tehdään ja kehitetään yhteistyötä myös alueen lasten ja perheiden kanssa toimivien tahojen, kuten seurakunnan, järjestöjen, lastensuojelun, erikoissairaanhoidon ja poliisin kanssa.

Yhteistyötä esiopetuksen ulkopuolisten tahojen kanssa tehdään aina salassapito- ja tiedonsiirtosäädösten mukaisesti. Avoin yhteistyö lapsen asioiden käsittelyyn osallistuvien tahojen välillä on ensiarvoisen tärkeää mahdollisimman sujuvan asioiden hoidon kannalta. Tiedonsiirtoon ja yhteistyöhön liittyvät lupa-asiat keskustellaan huoltajien kanssa hyvän yhteistyön hengessä.

- Ensisijainen yhteistyökumppani on opiskeluhuollon kuraattorit, psykologit ja neuvolan terveydenhoitajat. Muihin lasten hyvinvointia tukeviin palveluihin, ohjaututaan pääsääntöisesti opiskeluhuollon palveluiden kautta. Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä kuntouttavien tahojen, esimerkiksi lasten terapiapalveluiden ja muiden tutkivien tahojen kanssa.
- Esiopetuksessa saadaan asiantuntija-apua useista lasten, nuorten ja perheiden palveluista lasten ja nuorten psyykkiseen kehitykseen ja perheiden hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Hyvinvointialueella on käytössä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden keskitetty yhteinen yhteydenottokanava, jonka kautta niin kuntalaiset kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksen työntekijät voivat saada neuvontaa ja ohjausta ajankohtaisissa kysymyksissä.
- Varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella on toimintamalli ja rakenteet yhteistyön toteuttamiseksi lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun kanssa, joka käydään vuosittain läpi varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä.
- Yhteistyössä suun terveydenhuollon kanssa edistetään myönteisiä terveysvalintoja ja ennaltaehkäistään suun terveyden ongelmia.
- Esiopetuksen työntekijät tekevät yhteistyötä myös varhaiskasvatuksen kuraattorien ja psykologien kanssa tietyillä alueilla.

- Lastensuojelulaissa säädetään erilaisiin tilanteisiin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista, joita ovat lastensuojeluilmoitus, yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi ja ilmoitus poliisille.

4.5 OPISKELUHUOLLOSTA TIEDOTTAMINEN

Esiopetuksen opiskeluhooltohenkilöstö tiedottaa henkilöstölle ja huoltajille opiskeluhoitopalveluista ja opiskeluhoitopalveluiden yhteystiedoista esiopetusvuoden alkaessa. Tavoitteena on, että kaikki tietävät, mitä palveluja on tarjolla ja miten niihin voi hakeutua.

Esiopetuksen opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä lasten, huoltajien, esiopetusryhmän henkilöstön ja opiskeluhoitoon henkilöstön kanssa. Opiskeluhoitoa ohjaavat luottamuksellisuus sekä lapsen ja huoltajan kunnioittaminen. Opiskeluhoitosta ja siihen liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan huoltajia, henkilöstöä ja yhteistyötahoja esiopetusvuoden alkaessa ja tarvittaessa esiopetusvuoden aikana. Huoltajille tiedotetaan saatavilla olevista opiskeluhoitopalveluista ja opiskeluhoitopalveluiden yhteystiedoista sekä niissä esiopetusvuoden aikana tapahtuvista mahdollisista muutoksista. Vieraskielisten huoltajien kanssa toimittaessa huolehditaan siitä, että he ymmärtävät lapsen ja huoltajien oikeudet esiopetuksen opiskeluhoitopalveluihin. Tarvittaessa hyödynnetään tulkkipalveluita.

5. SUUNNITELMAT LASTEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ SEKÄ KRIISISUUNNITELMA

Lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista esiopetusyksiköiden kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

5.1 SUUNNITELMAT LASTEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Jokaisen Vantaan esiopetuksessa työskentelevän yhteinen tehtävä on puuttua esiopetusryhmässä havaitsemaansa epäkunnioittavaan, asiattomaan tai pahaa mieltä aiheuttavaan käytökseen. Vantaalla on käytössä kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimenpideohjelma, joka koskee kaikkia varhaiskasvatusyksiköitä, kouluja ja oppilaitoksia.

Kaikissa Vantaan varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä laaditaan Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, joka koskee myös esiopetusta. Siinä kuvataan yksikkökohtaisesti toimenpiteet lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmaa varten on laadittu yhteinen kaupunkitasoinen pohja. Suunnitelmassa määritellään kiusaamisen käsite sekä kuvataan toimintayksikkökohtaiset toimintamallit kiusaamisen ehkäisyyn, siihen puuttumiseen ja tilanteiden jatkokäsittelyyn. Suunnitelma päivitetään vuosittain.

Esiopetusryhmän toimintasuunnitelmaan kirjataan yksityiskohtaisemmin ryhmässä kokeiltavia konkreettisia keinoja ja tapoja kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumiseen. Lisäksi jokaisessa esiopetusryhmässä laaditaan esiopetusvuoden käynnistyessä turvallisemman tilan periaatteet yhdessä lasten kanssa. Turvallisemman tilan periaatteiden laatiminen on osa jatkuvaa ryhmäytymistä sekä turvallisen toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen rakentamista. Niiden laadinta on osa yksikön kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmaa.

Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä matalalla kynnyksellä heti kiusaamiseen liittyviä ilmiöitä havaitessa. Huoltajille kerrotaan toimintatavoista, joilla kiusaamista yksiköissä selvitetään. Yhteistyötä tehdään sekä teon kohteena olleen lapsen huoltajien kuin epäasiallisesti toimineen lapsen huoltajien kanssa. Opiskeluhuollon henkilöstöä, kuten kuraattoria, konsultoidaan matalalla kynnyksellä. Mikäli esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhuollon henkilöstön toiminta ei riitä ja kiusaamista esiintyy, on esiopetuksen henkilöstöllä mahdollista konsultoida kaupungin kiusaamiseen puuttumisen erityisasiantuntijaa. Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimenpideohjelma on huoltajien saatavana kaupungin verkkosivuilla virallisten kielten lisäksi eniten käytetyillä kielillä.

5.2 KRIISISUUNNITELMA (SUUNNITELMA KRIISI-, UHKA- JA VAARATILANTEIDEN VARALLE)

Turvallisuussuunnittelun ja ennakkoinnin merkitys korostuu yllättävissä kriisi-, uhka ja vaaratilanteissa. Jokaisessa Vantaan varhaiskasvatuksen toimintayksikössä laaditaan vuosittain toimintayksikön turvallisuussuunnitelma ja pelastussuunnitelma. Ne koskettavat varhaiskasvatuksen lisäksi myös esiopetusta. Lisäksi varhaiskasvatuksen kriisikortit sekä varhaiskasvatuksen toimintaohje kriisi- ja onnettomuustilanteissa ohjaavat näissä tilanteissa toimimista.

Päiväkodin johtaja vastaa, että esiopetuksessa työskentelevä henkilöstö on perehtynyt suunnitelmiin ja niiden mukaiseen toimintaan kriisi-, uhka tai vaaratilanteissa. Lisäksi päiväkodin johtaja huolehtii, että toimintayksikön suunnitelmat päivitetään vuosittain ja aina tarvittaessa. Päivitetyt suunnitelmat käydään läpi henkilöstön kanssa. Henkilöstön tulee kaikessa toiminnassaan noudattaa huolellisuutta ja toimia annettujen ohjeiden mukaisesti. Jatkuva havainnointi ja ennakkointi ovat tärkeä osa kriisi-, uhka- ja vaaratilanteisiin varautumista. Toimintaympäristön muuttuessa myös riskit muuttuvat. Siksi ympäristön havainnointi, riskien tunnistaminen ja eri tilanteisiin varautuminen on tärkeää. Henkilöstö ilmoittaa havaitsemansa riskit päiväkodin johtajalle. Terveysuojelulain mukainen omavalvonta on osa vaaratilanteisiin liittyvää ennakkointia.

Toimintaohjeita kerrataan säännöllisesti niin työntekijöiden kesken kuin lastenkin kanssa. Uhkatilanteista harjoitellaan säännöllisesti poistumis- ja sisälle suojautumista sekä esimerkiksi sähkökatkojen aikaista toimintaa. Harjoituksista tiedotetaan huoltajia, jotta heillä on mahdollisuus jatkaa keskustelua lasten kanssa kotona, mikäli tilanne on hämmentänyt lasta. Päiväkodin johtaja kartoittaa turvallisuuskoulutustarpeet (esim. ensiapu ja alkusammutus) ja ohjaa henkilöstön tarvittaviin koulutuksiin.

Kriisitilanteiden jälkiselvittelyssä tehdään yhteistyötä opiskeluhoollon muun henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen kriisikorteissa on kuvattu tarkemmat ja ajantasaiset toimintaohjeet jälkiselvittelyyn sekä johtamisen, vastuunjaon ja tiedottamisen periaatteet kriisitilanteissa.

**Vantaa
Vanda**